

Стрітєвич Т. М.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри мистецтв*

*Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Супрун Д. В.,

*здобувач вищої освіти факультету освітніх наук та мистецтв
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

«ДЕКОРУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ АРТЕФАКТІВ» ЯК НОВИЙ НАПРЯМ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Реалії у яких живе сучасне українське суспільство накладає значний відбиток майже на всі його сфери. Втім, найбільше російська збройна агресія відобразилася на долях українських людей та мистецтві, що прагне передусім передати внутрішній зміст цих подій.

Разом із війною, яка розпочалася ще у 2014 році та триває і досі, змінювався й світогляд людей. Якщо поглянути в історію людства, то події пов'язані з війною завжди залишали глибокий відбиток у творах мистецтва. Втім, сучасна українсько-російська війна дала поштовх для розвитку нових форм образотворчого мистецтва, одними із таких постають сюжетно тематичні композиції, що передають реалії війни, військовий натюрморт, декорування військових артефактів.

Сучасні українські митці, науковці, освітяни, представники інститутів громадянського суспільства приділяли значну увагу проблематиці мистецтва в умовах війни. Однак інтерес до «декорування військових артефактів» вийшов далеко за межі творчої та науково-педагогічної спільноти. Тепер військове мистецтво стало надбанням всього українського суспільства, про що свідчать численні дописи на сторінках соцмереж, Інтернеті, про перетворення сувенірної продукції, яка виставляється на різноманітних аукціонах.

На думку С. Федорець та І. Братусь, військовий натюрморт у сучасному українському мистецтві став унікальним піджанром, що складається з класичних елементів з військовою символікою, відображаючи реалії війни. Натюрморти на батальну тематику це не лише нова художня форма, але й свідчення людської стійкості та здатності

перетворювати реалії війни на предмет роздумів і мистецького висловлювання. Він є елементом сучасного українського мистецтва, який відображає унікальні реалії російсько-української війни та розкриває глибокі філософські теми людського існування [1, с. 40].

Щодо декорування артефактів поширеною практикою для написання ікон використовуються не звичайні полотна, а військові артефакти. Так, наприклад, у статті Інтернет видання *Neformat Ukraine* зазначається, що ще у 2015 році у Вінницькому педагогічному університеті пройшла виставка «Вістар мужності» Володимира Кравчук, на якій було виставлено 40 ікон, намальованих на ящиках з-під набоїв. До написання таких незвичайних картин спонукала смерть кіборга Віталія Гасюка, у котрого Володимир був класним керівником. А «полотна» Кравчуку привозили волонтери [2]. Але не лише ящики з-під патронів можуть виступати матеріалом для натхнення художника, який трансформує своїм творчим баченням військові артефакти у витвори мистецтва. Полотном для прояву сучасної творчості стають також гільзи, туби від РПГ, каски та інші військові атрибути.

Художник Омелян Фейло з Тернопільщини, який був іконописцем, Юлія Коваль, яка стала учасником волонтерського проекту «Трансформація зброї» (Розписує тарілки і... ракети!) [3] та багато інших творчих людей розписують військові артефакти, перетворюючи їх на арт-об'єкти, та приймають участь у волонтерській роботі, допомагаючи своїм мистецтвом не лише духовно, а й матеріально.

До активної участі у декорванні військових артефактів долучаються і представники освітянської спільноти. Зокрема, починаючи з 2022 року на базі Центральноукраїнського державного університету імені В. Винниченка, здобувачі освіти за спеціальністю образотворче мистецтво та реставрація, під керівництвом науково-педагогічного складу кафедри мистецтв, у співпраці з волонтерською організацією *KropHub*, перетворюють військові атрибути на елементи декору (серед них: каски, тубуси, ящики для патронів та гільзи тощо) [4]. В рамках вивчення навчального компонента «Сучасне декоративно-прикладне мистецтво» (викладає к.п.н., доцент Лариса Гарбузенко) надається можливість не лише ознайомитися із техніками розпису, здобути практичні навички по роботі з різними видами матеріалів, а й реалізувати свої творчі задуми, від створення концепції майбутньої декорації до її втілення безпосередньо на військових артефактах, які стають витворами сучасного мистецтва та демонструють позицію здобувачі кладачів університету, які представлені були на виставках 2022–2024 років та передані волонтерам на благодійні аукціони [5].

Таким чином, можемо зробити висновок, що воєнні дії мають надзвичайно великий та суттєвий вплив на мистецтво, не лише у тематиці, а й «полотнах» для творчості. Сучасне мистецтво рефлексує на настрої та потреби суспільства. У реаліях сучасної України, наші

художники перетворюють військові артефакти, надаючи їм інші сенси, які несуть у собі асоціацію не лише з війною, а й творчим переосмисленням важливих соціальних проблем.

Список використаних джерел:

1. Федорець, С., & Братусь, І. (2024). «Воєнний натюрморт» в сучасному українському мистецтві. *Молодий вчений*, 6 (130), 37–41. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-6-130-29>

2. Ехо війни: як зброю перетворюють на витвори мистецтва. *Веб-сайт Neformat Ukraine*. 10.11.2022. URL: <https://www.neformat.com.ua/articles/eho-viyuni-yak-zbroyu-peretvoryuyut-na-vitvori-mistectva.html> (дата звернення 10.10.2025).

3. Розписує тарілки і... ракети! Художниця Юлія Коваль перетворює артефакти війни на артоб'єкти. *#ШоТам*. 12 Вересня 2023, 19:39. <https://shotam.info/rozpysuie-tarilky-i-rakety-khudozhnytsia-yuliia-koval-peretvoriuie-artefakty-viyny-na-artob-iekty/> (дата звернення 10.10.2025).

4. Військові артефакти перетворюють на елементи декору студенти у Кропивницькому. *Центральноукраїнське бюро новин – Central Ukrainian Bureau of News*, CBN 20.03.24 (15:30). <https://cbn.com.ua/news/vijskovi-artefakti-peretvoryuyut-na-elementi-dekoru>

5. У ЦДУ імені Володимира Винниченка відкрили арт-простір «Хвиля». <https://www.cusu.edu.ua/ua/news/16641-u-tdu-imeni-volodymyra-vynnychenka-vidkryly-art-prostir-khvylya>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-84>

Терза К. С.,

старший судовий експерт

Закарпатського науково-дослідного експертно-криміналістичного

центру МВС України

м. Ужгород, Україна

СУДОВА МИСТЕЦТВОЗНАВЧА ТА ІСТОРИКО-АРХЕОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА У ВОЄННИЙ ЧАС: ВИКЛИКИ, ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА РОЛЬ У ЗБЕРЕЖЕННІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

З початком повномасштабної війни в Україні у 2022 р. культурна спадщина опинилася під загрозою системного знищення. Руйнуються історичні центри міст, сакральні споруди, археологічні пам'ятки; тисячі